

POLSKIE PRAWO HANDLOWE

redakcja naukowa Jerzy Ciszewski

Jerzy Ciszewski, Marcin Glicz, Bartłomiej Gliniecki

Marek Machnij, Rafał Morek, Anna Stępień-Sporek

Krzysztof Trzeciński, Emilia Wieczorek, Arkadiusz Wowerka

SERIA AKADEMICKA

4. WYDANIE

POLSKIE PRAWO HANDLOWE

redakcja naukowa Jerzy Ciszewski

Jerzy Ciszewski, Marcin Glicz, Bartłomiej Gliniecki

Marek Machnij, Rafał Morek, Anna Stępień-Sporek

Krzysztof Trzcíński, Emilia Wiczorek, Arkadiusz Wowerka

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA AKADEMICKA

4. WYDANIE

*Stan prawny na 1 września 2015 r.,
z uwzględnieniem zmian wynikających z ustawy
z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978 z późn. zm.),
które wejdą w życie 1 stycznia 2016 r.*

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Zagozda

Łamanie
Fotoedytor

Poszczególne rozdziały napisali:

Jerzy Ciszewski – I, II, VIII, XV, XVI; Marcin Glicz – XI, XXI, XXII;
Bartłomiej Gliniecki – III, XIX; Marek Machnij – IV; Rafał Morek – XXIII;
Anna Stępień-Sporek – XII; Krzysztof Trzeciński – XVII, XVIII;
Emilia Wieczorek – V, VI, VII, IX; Arkadiusz Wowerka – X, XIII, XIV, XX

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-9286-0
4. wydanie

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	19
1. Akty prawne	19
2. Publikatory i czasopisma	20
3. Inne	21
Wstęp	23

Część I WPROWADZENIE

ROZDZIAŁ I. Zagadnienia ogólne	25
1. Pojęcie i zakres prawa handlowego	25
1.1. Prawo handlowe jako dyscyplina prawa cywilnego	25
1.2. Definicja prawa handlowego	26
1.3. Pojęcie obrotu gospodarczego	28
2. Źródła prawa handlowego	29
2.1. Źródła krajowego prawa stanowionego	29
2.2. Źródła prawa międzynarodowego	29
2.3. Pozaustawowe źródła prawa handlowego	30
2.3.1. Prawo umowne	30
2.3.2. Problematyka zwyczajów handlowych i prawa zwyczajowe	31
2.3.3. Orzecznictwo	32
3. Zakres przedmiotowy prawa handlowego	32
3.1. Prawo spółek handlowych jako część prawa handlowego	32
3.2. Czynności prawne w obrocie gospodarczym (handlowym)	33
4. Prawo handlowe po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej	36

Część II USTRÓJ PRAWNY PRZEDSIĘBIORCÓW

ROZDZIAŁ II. Przedsiębiorcy	39
1. Rys historyczny	39
2. Definicja przedsiębiorcy	40

2.1. Definicja przedsiębiorcy w kodeksie cywilnym	40
2.2. Definicja przedsiębiorcy w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej	41
2.3. Działalność gospodarcza w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej	41
2.3.1. Charakter ekonomiczny działalności gospodarczej	42
2.3.2. Zarobkowy charakter działalności	43
2.3.3. Ciągłość wykonywanej działalności	43
2.3.4. Zorganizowany charakter działalności	44
2.3.5. Działalność zawodowa	44
2.4. Definicja przedsiębiorcy w innych ustawach	44
2.4.1. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów	44
2.4.2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym	45
3. Definicja przedsiębiorcy w prawie Unii Europejskiej	45
4. Definicja przedsiębiorstwa	45
5. Zasady podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej	46
6. Zawieszenie i wznowienie działalności gospodarczej	47
7. Przekształcenie przedsiębiorcy-osoby fizycznej w spółkę kapitałową	49
8. Ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej – działalność koncesjonowana i regulowana	50
8.1. Koncesja	50
8.2. Działalność regulowana	52
9. Rejestry przedsiębiorców	53
9.1. Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	53
9.2. Krajowy Rejestr Sądowy	54
10. Przedsiębiorcy zagraniczni	56
11. Mali, mikro- i średni przedsiębiorcy	56
ROZDZIAŁ III. Firma i prokura	58
1. Firma przedsiębiorcy	58
1.1. Pojęcie firmy przedsiębiorcy	58
1.2. Budowa firmy przedsiębiorcy	60
1.2.1. Postać firmy	60
1.2.2. Konstrukcja firmy	60
1.2.3. Rodzaje firm	61
1.3. Funkcje firmy przedsiębiorcy	62
1.4. Zasady prawa firmowego	64
1.4.1. Pojęcie prawa firmowego	64
1.4.2. Zasada prawdziwości	64
1.4.3. Zasada wyłączności	65
1.4.4. Zasada jedności	67
1.4.5. Zasada ciągłości	67
1.4.6. Zasada jawności	69
1.4.7. Zasada ograniczonej swobody wyboru firmy	69
1.5. Prawo do firmy	70
1.5.1. Pojęcie i charakter prawa do firmy	70
1.5.2. Ochrona prawa do firmy	70

2. Prokura	73
2.1. Pojęcie prokury	73
2.2. Zakres umocowania prokurenta	74
2.3. Udzielenie prokury	75
2.4. Rodzaje prokury	77
2.5. Ustanie umocowania prokurenta	78
ROZDZIAŁ IV. Spółka cywilna	80
1. Wstęp	80
2. Uwagi historyczne	81
3. Źródła prawa	82
4. Powstanie spółki cywilnej	82
5. Treść umowy spółki cywilnej	83
6. Charakter prawny spółki cywilnej	85
7. Majątek wspólny spółki	87
8. Zakaz rozporządzania udziałem w majątku wspólnym	89
9. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentacja	90
10. Wystąpienie ze spółki i rozwiązanie spółki	92
11. Odpowiedzialność wspólników za długi osobiste i za długi spółki	94
12. Podsumowanie	95
ROZDZIAŁ V. Spółka w organizacji	96
1. Pojęcie spółki w organizacji	96
1.1. Uwagi ogólne	96
1.2. Definicja spółki w organizacji	96
1.3. Spółka w organizacji a przedspółka	97
2. Charakter spółki w organizacji	97
2.1. Podmiotowość prawna spółki w organizacji	97
2.2. Majątek spółki w organizacji	98
3. Reprezentacja spółki w organizacji	98
4. Odpowiedzialność w spółce w organizacji	98
4.1. Odpowiedzialność wobec osób trzecich	98
4.2. Odpowiedzialność wobec spółki	100
4.3. Odpowiedzialność wobec wspólników (akcjonariuszy)	101
5. Niedojście spółki do skutku	101
5.1. Przyczyny niedojścia spółki do skutku	101
5.2. Skutki niedojścia spółki do skutku	101
ROZDZIAŁ VI. Spółka jawna	103
1. Uwagi ogólne	104
2. Utworzenie spółki	104
3. Charakter majątku spółki	106
4. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	107
5. Reprezentacja spółki	108
6. Prowadzenie spraw spółki	108
7. Udział w zyskach i stratach	109

8. Zakaz działalności konkurencyjnej	110
9. Wystąpienie wspólnika	110
10. Rozwiązanie spółki	112
11. Likwidacja spółki	113
ROZDZIAŁ VII. Spółka partnerska	116
1. Uwagi ogólne	117
2. Utworzenie spółki	117
3. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	119
4. Reprezentacja spółki	119
5. Prowadzenie spraw spółki	120
6. Wystąpienie wspólnika	120
7. Rozwiązanie spółki	120
ROZDZIAŁ VIII. Spółka komandytowa	122
1. Uwagi ogólne	123
2. Utworzenie spółki	123
3. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	125
4. Reprezentacja spółki	126
5. Prowadzenie spraw spółki	126
6. Prawo kontroli działalności spółki	126
7. Udział w zyskach	127
8. Rozwiązanie spółki	127
ROZDZIAŁ IX. Spółka komandytowo-akcyjna	128
1. Istota spółki komandytowo-akcyjnej	128
1.1. Pojęcie spółki komandytowo-akcyjnej	128
1.2. Charakter prawny spółki komandytowo-akcyjnej	129
1.3. Elementy osobowe spółki komandytowo-akcyjnej	129
1.4. Elementy kapitałowe spółki komandytowo-akcyjnej	130
2. Powstanie spółki komandytowo-akcyjnej	131
2.1. Zawiązanie spółki komandytowo-akcyjnej	131
2.2. Akt założycielski spółki komandytowo-akcyjnej	131
3. Status prawny wspólników spółki komandytowo-akcyjnej	132
3.1. Komplementariusze	132
3.2. Akcjonariusze	133
4. Organy spółki komandytowo-akcyjnej	133
4.1. Walne zgromadzenie akcjonariuszy	134
4.2. Rada nadzorcza	134
5. Reprezentacja spółki komandytowo-akcyjnej	135
6. Odpowiedzialność wspólników spółki komandytowo-akcyjnej	135
7. Rozwiązanie i likwidacja spółki	135
ROZDZIAŁ X. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	137
1. Uwagi wstępne	139
2. Pojęcie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	139

3. Utworzenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	140
4. Kapitał zakładowy i jego funkcje	143
5. Udziały	146
5.1. Pojęcie udziału	146
5.2. Rodzaje udziałów	146
5.3. Zbywanie i nabywanie udziałów	148
5.4. Umorzenie udziałów	150
6. Prawa i obowiązki wspólników	151
6.1. Zasada równości praw i obowiązków wspólników	151
6.2. Prawa wspólników	151
6.3. Obowiązki wspólników	152
7. Władze spółki	154
7.1. Zgromadzenie wspólników	154
7.2. Zarząd	158
7.3. Nadzór	164
8. Zmiana umowy spółki	168
8.1. Pojęcie i ogólne wymogi dotyczące zmiany umowy spółki	168
8.2. Podwyższenie kapitału zakładowego	169
8.3. Obniżenie kapitału zakładowego	170
9. Wyłączenie wspólnika	171
10. Rozwiązanie i likwidacja spółki	172
10.1. Pojęcie rozwiązania spółki i charakter postępowania likwidacyjnego	172
10.2. Przyczyny rozwiązania spółki	172
10.3. Postępowanie likwidacyjne	173
ROZDZIAŁ XI. Spółka akcyjna	176
1. Uwagi ogólne	176
2. Utworzenie spółki	177
2.1. Zawiązanie spółki	178
2.2. Wniesienie wkładów	179
2.3. Ustanowienie zarządu i rady nadzorczej	180
2.4. Wpis spółki akcyjnej do rejestru	180
3. Kapitał zakładowy spółki akcyjnej	180
4. Akcje	181
4.1. Pojęcie akcji	181
4.2. Rodzaje akcji	182
4.3. Zbycie akcji	185
4.4. Przymusowy wykup akcji	185
4.5. Umorzenie akcji	186
5. Prawa i obowiązki akcjonariuszy	187
5.1. Prawa majątkowe akcjonariuszy	187
5.2. Prawa korporacyjne akcjonariuszy	189
5.3. Obowiązki akcjonariuszy	190
6. Władze spółki akcyjnej	191
6.1. Zarząd	191
6.2. Rada nadzorcza	193
6.3. Walne zgromadzenie	194

7. Zmiana statutu	197
7.1. Zwyczajne podwyższenie kapitału zakładowego	197
7.2. Podwyższenie kapitału zakładowego ze środków spółki	198
7.3. Podwyższenie kapitału zakładowego w granicach kapitału docelowego	198
7.4. Warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego	199
7.5. Obniżenie kapitału zakładowego	200
8. Rozwiązanie i likwidacja spółki	201
9. Odpowiedzialność spółki i członków jej organów	202
ROZDZIAŁ XII. Transformacje spółek	203
1. Łączenie	204
1.1. Pojęcie łączenia	204
1.2. Rodzaje połączeń	205
1.3. Przebieg łączenia	206
1.4. Skutki połączenia	213
2. Podział	214
2.1. Pojęcie podziału	214
2.2. Rodzaje podziałów	215
2.3. Przebieg podziału	216
2.4. Skutki podziału	220
3. Przekształcenia	221
3.1. Pojęcie przekształcenia	221
3.2. Rodzaje przekształceń	222
3.3. Przebieg przekształceń	223
3.4. Skutki przekształceń	229
ROZDZIAŁ XIII. Spółdzielnie	231
1. Uwagi wstępne	231
2. Pojęcie spółdzielni	232
3. Utworzenie spółdzielni	233
4. Nabycie i utrata członkostwa w spółdzielni	235
5. Prawa i obowiązki członków spółdzielni	237
5.1. Podstawowe prawa i obowiązki o charakterze majątkowym	237
5.2. Podstawowe prawa i obowiązki organizacyjne	239
6. Organy spółdzielni	240
6.1. Walne zgromadzenie	241
6.2. Rada nadzorcza	242
6.3. Zarząd	243
6.4. Zebrania grup członkowskich	245
7. Przekształcenie spółdzielni	245
7.1. Łączenie się spółdzielni	245
7.2. Podział spółdzielni	246
8. Upadłość spółdzielni	247
9. Likwidacja spółdzielni	248
9.1. Uwagi ogólne	248
9.2. Przyczyny likwidacji	248
9.3. Postępowanie likwidacyjne	249

ROZDZIAŁ XIV. Ponadnarodowe struktury organizacyjne	252
1. Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych	253
1.1. Uwagi wstępne	253
1.2. Utworzenie zgrupowania	254
1.3. Władze zgrupowania	256
1.3.1. Zarządzający	256
1.3.2. Członkowie zgrupowania działający wspólnie	257
1.3.3. Kontrola	258
1.4. Nabycie i utrata członkostwa w zgrupowaniu	258
1.5. Rozwiązanie i likwidacja zgrupowania	260
2. Spółka europejska	261
2.1. Uwagi wstępne	261
2.2. Utworzenie SE	263
2.3. Władze SE	265
2.3.1. Walne zgromadzenie	265
2.3.2. Organy zarządu i nadzoru	267
2.3.2.1. System dualistyczny	267
2.3.2.1.1. Organ zarządzający	267
2.3.2.1.2. Organ nadzoru	268
2.3.2.2. System monistyczny	269
2.4. Rozwiązanie i likwidacja SE	274
2.5. Przekształcenie SE	275
3. Spółdzielnia europejska	276
3.1. Uwagi wstępne	276
3.2. Utworzenie SCE	278
3.3. Władze SCE	279
3.3.1. Walne zgromadzenie	280
3.3.2. Organy zarządu i nadzoru	282
3.3.2.1. System dualistyczny	282
3.3.2.1.1. Organ zarządzający	282
3.3.2.1.2. Organ nadzorczy	283
3.3.2.2. System monistyczny	283
3.4. Nabycie i utrata członkostwa	285
3.5. Rozwiązanie i likwidacja SCE	286
3.6. Przekształcenie SCE	287
ROZDZIAŁ XV. Upadłość i restrukturyzacja przedsiębiorców	288
1. Pojęcie i geneza prawa upadłościowego	288
2. Cele prawa upadłościowego	289
3. Struktura ustawy – Prawo upadłościowe	290
4. Regulacja ustawy – Prawo upadłościowe	291
4.1. Zakres stosowania ustawy	291
4.2. Podstawy ogłoszenia upadłości	292
4.3. Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości	292
4.4. Skutki ogłoszenia upadłości	294
4.4.1. Skutki ogłoszenia upadłości co do osoby upadłego	294

4.4.2. Skutki ogłoszenia upadłości co do majątku upadłego	295
4.4.3. Skutki ogłoszenia upadłości co do zobowiązań upadłego	295
4.4.4. Ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku	296
4.4.5. Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego	296
4.4.6. Wpływ ogłoszenia upadłości na postępowania sądowe i administracyjne	296
4.5. Postępowanie upadłościowe – zasady ogólne	297
4.5.1. Organy postępowania	297
4.5.2. Uczestnicy postępowania	298
4.5.3. Przepisy ogólne dotyczące postępowania po ogłoszeniu upadłości	299
4.6. Zgłoszenie i ustalenie wierzytelności	300
4.7. Likwidacja masy upadłości	300
4.8. Podział funduszy masy upadłości i sum uzyskanych ze zbycia rzeczy i praw obciążonych rzeczowo	301
4.8.1. Fundusze masy upadłości – uwagi wstępne	301
4.8.2. Postępowanie w sprawie podziału funduszy masy upadłości	302
4.9. Zakończenie i umorzenie postępowania upadłościowego oraz ich skutki	303
4.10. Skutki zakończenia i umorzenia	303
4.11. Odrębne postępowania upadłościowe	304
5. Upadłość konsumencka	304

Część III

UMOWY HANDLOWE

ROZDZIAŁ XVI. Czynności handlowe i umowy handlowe	307
1. Czynności handlowe	307
1.1. Pojęcie czynności handlowych	307
1.2. Czynności handlowe według kodeksu handlowego z 1934 r.	308
1.3. Czynności handlowe w aktualnym stanie prawnym	308
2. Umowy handlowe	309
2.1. Ewolucja pojęcia umowy handlowej	309
2.2. Definicja umowy handlowej	310
2.3. Cechy szczególne umów handlowych	311
2.4. Charakterystyka umów handlowych	312
2.5. Typologia i klasyfikacja umów handlowych	313
ROZDZIAŁ XVII. Umowy w obrocie towarowym	316
1. Wprowadzenie	316
2. Sprzedaż na raty	317
2.1. Pojęcie i cechy	317
2.2. Charakter prawny i forma umowy	318
2.3. Prawa i obowiązki stron	318
2.4. Ustanie umowy	319
3. Sprzedaż konsumencka	319
3.1. Uwagi wstępne	319
3.2. Pojęcie sprzedaży konsumenckiej	320
3.3. Charakter prawny umowy	321

4. Sprzedaż międzynarodowa	321
4.1. Uwagi wstępne	321
4.2. Zakres stosowania	322
4.3. Przedmiot sprzedaży	323
4.4. Zawarcie i forma umowy	324
4.5. Prawa i obowiązki stron	324
4.6. Rola zwyczajów handlowych	325
ROZDZIAŁ XVIII. Umowy o używanie rzeczy i praw oraz o korzystanie z nich ...	328
1. Umowa leasingu	328
1.1. Uwagi wstępne	328
1.2. Rodzaje leasingu	329
1.3. Pojęcie, charakter prawny i kwalifikacja leasingu w myśl kodeksu cywilnego	330
1.4. Podmioty i przedmiot umowy	331
1.5. Zawarcie i forma umowy	332
1.6. Obowiązki stron umowy	332
1.7. Opcja zakupu rzeczy	333
1.8. Wypowiedzenie umowy	334
2. Umowa franchisingowa	334
2.1. Uwagi wstępne	334
2.2. Pojęcie, charakter prawny i kwalifikacja umowy franchisingu	335
2.3. Rodzaje franchisingu	336
2.4. Zawarcie i forma umowy	337
2.5. Treść umowy franchisingu	338
2.6. Wypowiedzenie umowy	339
2.7. Odstąpienie od umowy	339
3. Umowa o korzystanie z firmy	339
4. Oddanie przedsiębiorstwa do korzystania	340
ROZDZIAŁ XIX. Umowy pośrednictwa handlowego	341
1. Umowa agencyjna	341
1.1. Istota umowy agencyjnej	341
1.2. Zastosowanie umów agencyjnych w obrocie handlowym	342
1.3. Strony umowy agencyjnej	343
1.4. Agent działający jako przedstawiciel dającego zlecenie	344
1.5. Obowiązki agenta	344
1.6. Obowiązki dającego zlecenie	345
1.7. Wynagrodzenie agenta	346
1.8. Prowizja <i>del credere</i>	347
1.9. Świadczenie wyrównawcze	347
2. Umowa komisju	348
2.1. Istota umowy komisju	348
2.2. Strony umowy komisju	349
2.3. Obowiązki komisanta	350
2.4. Obowiązki komitenta	351

2.5. Prawo własności rzeczy sprzedanej lub kupionej przez komisanta	352
2.6. Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za rzeczy sprzedawane przez komisanta	352

ROZDZIAŁ XX. Umowy i inne czynności handlowe w obrocie bankowym

i finansowym	354
1. Umowa faktoringu	355
1.1. Uwagi wstępne	355
1.2. Geneza i rozwój faktoringu	355
1.3. Podmioty występujące na tle transakcji faktoringowych	359
1.4. Przedmiot faktoringu	360
1.5. Funkcje i prawnogospodarcze znaczenie faktoringu	361
1.6. Rodzaje faktoringu	363
1.6.1. Formy faktoringu ze względu na przejęcie przez faktora odpowiedzialności <i>del credere</i>	363
1.6.2. Formy faktoringu ze względu na rozmiar finansowania przez faktora	364
1.6.3. Formy faktoringu ze względu na powiadomienie dłużnika o zawarciu umowy faktoringu	364
1.6.4. Formy faktoringu ze względu na udział podmiotów trzecich	365
1.6.5. Formy faktoringu ze względu na charakter wierzytelności	365
1.6.6. Inne formy faktoringu	365
1.7. Charakter prawny umowy faktoringu	366
1.8. Forma i treść umowy faktoringu	366
1.9. Faktoring międzynarodowy	368
1.9.1. Uwagi wstępne	368
1.9.2. Rozwój faktoringu międzynarodowego	369
1.9.3. Międzynarodowy charakter faktoringu	370
1.9.4. Rodzaje faktoringu międzynarodowego	371
1.9.5. Umowa faktoringu w rozumieniu konwencji UNIDROIT (ottawskiej) o faktoringu międzynarodowym	373
1.9.6. Przelew wierzytelności na gruncie konwencji ottawskiej	376
2. Forfaiting	377
3. Umowa kredytu	379
3.1. Uwagi wstępne	379
3.2. Pojęcie i charakter prawny	379
3.3. Forma i treść umowy	379
3.4. Podstawowe prawa i obowiązki stron	380
3.5. Rodzaje umów kredytowych	381
4. Umowa pożyczki bankowej (pożyczki pieniężnej)	382
4.1. Uwagi wstępne	382
4.2. Pojęcie i charakter prawny	382
4.3. Forma umowy	383
5. Gwarancja bankowa	383
5.1. Uwagi wstępne	383
5.2. Pojęcie i charakter prawny	383

5.3. Forma umowy	383
5.4. Ustanowienie gwarancji	384
5.5. Potwierdzenie gwarancji	384
5.6. Rodzaje gwarancji bankowych	384
6. Umowa poręczenia	385
6.1. Uwagi wstępne	385
6.2. Pojęcie i charakter prawny	386
6.3. Forma umowy	387
6.4. Podstawowe obowiązki stron	387
6.5. Wygaśnięcie poręczenia	387
6.6. Rodzaje umów poręczenia	388
7. Umowa rachunku bankowego	388
7.1. Uwagi wstępne	388
7.2. Pojęcie i charakter prawny	388
7.3. Forma i treść umowy	388
7.4. Podstawowe prawa i obowiązki stron	389
7.5. Zakończenie umowy	390
7.6. Rodzaje rachunków bankowych	390
8. Akredytywa	393
8.1. Uwagi wstępne	393
8.2. Pojęcie i charakter prawny	393
8.3. Rodzaje akredytyw	394

ROZDZIAŁ XXI. Umowy w działalności transportowej 397

1. Umowa przewozu	397
1.1. Pojęcie i charakter umowy	397
1.2. Treść umowy	398
1.3. Zawarcie umowy. List przewozowy	399
1.4. Prawa i obowiązki stron umowy przewozu	400
1.6. Odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy	401
2. Umowa spedycji	403
2.1. Pojęcie i charakter umowy	403
2.2. Prawa i obowiązki stron	404
2.3. Odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy	405
3. Umowa składu	405
3.1. Pojęcie i charakter umowy	405
3.2. Prawa i obowiązki stron	406
3.3. Odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy	407

Część IV PAPIERY WARTOŚCIOWE

ROZDZIAŁ XXII. Papiery wartościowe w obrocie handlowym 409

1. Pojęcie i istota papieru wartościowego	410
2. Rodzaje papierów wartościowych	411
3. Funkcje papierów wartościowych w obrocie handlowym	412

4. Weksle	413
4.1. Pojęcie i istota weksla	413
4.2. Funkcje weksla	413
4.3. Zobowiązanie wekslowe	414
4.4. Wystawienie weksla	414
4.5. Klauzule wekslowe	415
4.6. Przyjęcie weksla	415
4.7. Poręczenie wekslowe	416
4.8. Przeniesienie praw z weksla	417
4.9. Rodzaje indosów	417
4.10. Zapłata weksla i zwrotne poszukiwanie	418
4.11. Weksel <i>in blanco</i>	418
4.12. Odpowiedzialność wekslowa	419
5. Czeki	419
5.1. Pojęcie i istota czeku	419
5.2. Porównanie czeku i weksla	420
5.3. Rodzaje czeków	421
6. Obligacje	421
6.1. Pojęcie i istota obligacji	421
6.2. Emisja obligacji	422
6.3. Rodzaje obligacji	423
7. Akcje	423
7.1. Pojęcie i istota akcji	423
7.2. Imienne świadectwa tymczasowe	425
7.3. Prawa do akcji	425
8. Warranty subskrypcyjne	426
9. Inne papiery wartościowe	426

Część V

ALTERNATYWNE METODY ROZWIĄZYWANIA SPORÓW GOSPODARCZYCH

ROZDZIAŁ XXIII. Pozasądowe metody rozwiązywania i rozstrzygania sporów gospodarczych	429
1. Uwagi wstępne	430
2. Mediacja	431
2.1. Regulacje prawne mediacji	431
2.2. Cele i funkcje mediacji	433
2.3. Umowa o mediację	434
2.4. Mediacje ze skierowania sądu	435
2.5. Mediator	435
2.6. Ugoda zawarta przed mediatorem	436
2.7. Wpływ mediacji na bieg przedawnienia	437
2.8. Zasada poufności mediacji	438
3. Arbitraż handlowy	439
3.1. Zapis na sąd polubowny (umowa arbitrażowa)	440
3.2. Arbitrzy	441
3.3. Postępowanie przed sądem polubownym	442

3.4. Wyrok arbitrażowy	443
3.5. Skarga o uchylenie wyroku arbitrażowego	443
3.6. Uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej	445
4. Inne ADR w sprawach gospodarczych	446

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

- k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.h.** – rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.)
- k.p.c.** – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.s.h.** – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- k.z.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 z późn. zm.)
- p.u.** – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.) – w brzmieniu od dnia 1 stycznia 2016 r.
- p.u.n.** – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- pr. bank.** – ustawa z 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128)
- pr. czek.** – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (Dz. U. Nr 37, poz. 283 z późn. zm.)
- pr. przewoz.** – ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 915)
- pr. spółdz.** – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1443 z późn. zm.)
- pr. weksl.** – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 z późn. zm.)
- rozp. SCE** – rozporządzenie Rady (WE) Nr 1435/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie statutu spółdzielni europejskiej (SCE) (Dz. Urz. UE L 207 z 18.8.2003, s. 1 z późn. zm.)

rozp. SE	– rozporządzenie Rady (WE) nr 2157/2001 z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dz. Urz. UE L 294 z 10.11.2001, s. 1 z późn. zm.)
TFUE	– Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47
TWE	– Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006
u.d.g.	– ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 z późn. zm.)
u.o.k.k.	– ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 184)
u.s.d.g.	– ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
u.z.n.k.	– ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
ustawa o EZIG i SE	– ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz. U. Nr 62, poz. 551 z późn. zm.)
ustawa o KRS	– ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1203 z późn. zm.)
ustawa o SCE	– ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o spółdzielni europejskiej (Dz. U. Nr 149, poz. 1077 z późn. zm.)

2. Publikatory i czasopisma

G. Prawna	– Gazeta Prawna
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
GSP-Prz.Orz.	– Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa
IPRax	– Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
LEX	– system informacji prawnej wydawnictwa Wolters Kluwer
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PP	– Przegląd Podatkowy
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PWPM	– Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego Europejskiego i Porównawczego
RIW	– Recht der Internationalen Wirtschaft

- St. Praw.** – Studia Prawnicze
WiRO – Wirtschaft Und Recht in Osteuropa

3. Inne

- EZIG** – Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych
KRS – Krajowy Rejestr Sądowy
SE – spółka europejska
SN – Sąd Najwyższy

Wstęp

Niniejszy podręcznik prezentuje akademicki wykład z przedmiotu prawo handlowe. Z powodzeniem może również być wykorzystywany do nauki innych, zbliżonych tematycznie przedmiotów akademickich na studiach prawniczych lub administracyjnych, takich jak: prawo gospodarcze, prawo cywilne, prawo spółek. Koncentrując się na najważniejszych zagadnieniach, autorzy przedstawili je w sposób uporządkowany, rozpoczynając od prawa przedsiębiorców – ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych – przez omówienie najważniejszych umów handlowych, a także wykorzystywanych w obrocie gospodarczym papierów wartościowych – po rzadko prezentowane, lecz pozostające w związku z prawem handlowym zagadnienia prawa upadłościowego oraz alternatywnych metod rozwiązywania sporów (tzw. ADR), cieszących się coraz większą popularnością w praktyce obrotu.

Autorami podręcznika są w większości pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Część autorów ma bogate doświadczenie praktyczne w zawodach prawniczych (notariusza, sędziego, adwokata, radcy prawnego), które wykorzystali w tym opracowaniu.

Podręcznik oddawany do rąk Czytelnika ma stanowić podstawę do nauki na studiach prawniczych, będąc przejrzystym i przystępnym wprowadzeniem do zagadnień związanych z przedmiotem prawa handlowego. Z tego względu na początku każdego rozdziału znajduje się wykaz podstawowej literatury rozwijającej problematykę poruszaną w danym rozdziale. Stanowiąc zwarty wykład z prawa handlowego, podręcznik będzie zapewne wykorzystywany także w dalszej edukacji prawniczej.

Treść opracowania odzwierciedla stan prawny obowiązujący 1 września 2015 r.

Część I

WPROWADZENIE

Rozdział I

Zagadnienia ogólne

Literatura: W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2006; A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2009; A. Koch, J. Napierała (red.), *Prawo handlowe*, Kraków 2004; K. Kruczałak, *Prawo handlowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2006; K. Kruczałak, *Umowy w obrocie krajowym i międzynarodowym. Komentarz. Wzory. Objaśnienia*, Warszawa 1996; E. Łętowska, *Podstawy prawa cywilnego*, Warszawa 1993; J. Napierała, *Europejskie prawo spółek*, Warszawa 2006; J. Okolski (red.), *Prawo handlowe*, Warszawa 2008; M. Pazdan (red.), *Międzynarodowe prawo handlowe*, Warszawa 2006; J. Rajski, W. Kocot, K. Zaradkiewicz, *Prawo o kontraktach w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2006; A. Szajkowski, M. Tarska, *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 2005; S. Włodyka (red.), *Prawo umów handlowych*, Kraków 2006.

1. Pojęcie i zakres prawa handlowego

Stosunki prawne między podmiotami obrotu gospodarczego nie są jednolicie regulowane we współczesnych systemach prawnych różnych krajów. W wielu krajach europejskich przyjęta jest koncepcja dualistycznej regulacji stosunków majątkowych: podlegają one prawu cywilnemu i handlowemu (np. we Francji, w Belgii i w Niemczech). Jednakże w krajach o tradycji *common law* nie ma podziału na prawo cywilne i handlowe. Podobnie dualizm ten odrzuciły Włochy i Szwajcaria, w których stosunki gospodarczo-prawne – zarówno profesjonalne, jak i nieprofesjonalne – są poddane jednolitej regulacji prawa cywilnego. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, mimo istnienia jednolitego kodeksu handlowego, również nie ma wyodrębnionego prawa handlowego – w odniesieniu do stosunków między różnymi podmiotami obrotu stosuje się jednolicie prawo kontraktów (*law of contracts*). 1

1.1. Prawo handlowe jako dyscyplina prawa cywilnego

Prawo handlowe stanowiło w Polsce przed drugą wojną światową odrębną gałąź prawa prywatnego (obok prawa cywilnego) – o nowoczesnej konstrukcji i treści regulacji stosunków prawnych z udziałem profesjonalnych uczestników obrotu gospodarczego. 2

W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.) określono pozycję prawną kupca i kupca 3

rejestrowego oraz unormowano rodzaje (typy), ustrój i zasady funkcjonowania **spółek handlowych** – osobowych i kapitałowych – w księdze I, natomiast księga II kodeksu handlowego była poświęcona czynnościom handlowym. Odrębne ustawy i rozporządzenia dotyczyły prawa upadłościowego i układowego, wekslowego i czekowego, prawa bankowego, kartelowego i giełdowego oraz prawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Kwestie własności przemysłowej, w tym ochronę wynalazków, wzorów i znaków towarowych, normowało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. U. Nr 39, poz. 384 z późn. zm.), jednolity akt prawny o mocy ustawy. Prawo handlowe, ze względów historycznych, nie istnieje już dzisiaj jako normatywnie wyodrębniona gałąź prawa. Zasadnicze znaczenie miał tu przepis art. VI § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 z późn. zm.), który uchylił większość przepisów kodeksu handlowego, utrzymując w mocy postanowienia dotyczące spółek handlowych, firmy, prokury, rejestru handlowego oraz na użytek handlu zagranicznego – art. 518–524 i 531 k.h. Zmiany wprowadzone ustawą z 1964 r. według powszechnej opinii przedstawicieli doktryny prawa prywatnego oznaczały zniesienie dotychczasowego dualizmu w prawie prywatnym i przyjęcie zasady jedności prawa cywilnego.

- 4 W ostatnich latach daje się zauważyć tendencję do zmniejszenia znaczenia normatywnego rozróżnienia prawa cywilnego i handlowego na rzecz rozwoju jednolitej regulacji obrotu gospodarczego. Trudne jest znalezienie precyzyjnych kryteriów pozwalających na jasne rozróżnienie prawa cywilnego i prawa handlowego na płaszczyźnie ustawodawczej. Sytuacja nie uległa istotnej zmianie po wejściu w życie ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.), która zastąpiła dotychczasową regulację odnoszącą się do spółek handlowych zawartą w kodeksie handlowym [wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 49, poz. 408) uległy uchyleniu pozostawione w mocy przez kodeks spółek handlowych przepisy kodeksu handlowego o firmie i prokurze – z tą więc chwilą kodeks handlowy przestał obowiązywać]. Stosownie do art. 1 § 1 k.s.h. ustawa ta reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych. Kodeks spółek handlowych stanowi realizację dominującego stanowiska w polskiej doktrynie prawa cywilnego, w myśl którego prawo spółek handlowych stanowi jedynie wyodrębnioną przedmiotowo **część jednolitego prawa cywilnego**. Normatywnym wyrazem powyższej koncepcji legislacyjnej jest art. 2 k.s.h., który stanowi, że w sprawach określonych w art. 1 § 1 k.s.h., niuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Jeżeli natomiast wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio. Przepisy art. 2 k.s.h. wyrażają zatem dwie zasady: **jedności prawa cywilnego** oraz **ograniczonej autonomii prawa spółek handlowych w stosunku do prawa cywilnego**.

1.2. Definicja prawa handlowego

- 5 Prawo handlowe to wyodrębniony **zespół norm**, które nie są jednak, ściślej biorąc, działem prawa cywilnego, takim jak: prawo rzeczowe, prawo zobowiązań, prawo spadkowe, prawo na dobrach niematerialnych czy też prawo rodzinne. Prawo

handlowe jest raczej częścią prawa cywilnego, wyodrębnioną – ze względu na swoją specyfikę – w formie oddzielnej **dyscypliny** z ogółu działań prawa cywilnego. Prawo handlowe należy zatem określić jako **prawo cywilne stosunków gospodarczych**. Z tego właśnie powodu do prawa handlowego, rozumianego jako odrębna dyscyplina badawcza i dydaktyczna, wchodziły normy prawne należące do **wielu działań** prawa cywilnego. Istotne jest natomiast to, że dotyczą one przede wszystkim:

- 1) **statusu indywidualnego przedsiębiorcy** oraz tworzenia, ustroju i zasad funkcjonowania innych ustawowych form prawnych prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza spółek handlowych;
- 2) **czynności prawnych** – głównie umów handlowych – z udziałem profesjonalnych uczestników obrotu gospodarczego;
- 3) **otoczenia prawnego** przedsiębiorstw; są to normy z zakresu prawa postępowania rejestrowego, prawa papierów wartościowych, prawa własności przemysłowej, w tym zwłaszcza prawa bankowego, prawa ubezpieczeniowego itp.

Prawo handlowe, wyróżniane jako **dyscyplina badawcza i dydaktyczna** (prawa cywilnego), niewątpliwie odznacza się specyfiką ze względu na profesjonalność działalności, masowość oraz szybkość transakcji dokonywanych przez przedsiębiorców, takich jak spółki handlowe. Z tego powodu niektóre przepisy kodeksu cywilnego, przewidziane na potrzeby indywidualnego, nieprofesjonalnego obrotu, niekiedy nie mogą być stosowane (np. przepisy o umowach wzajemnych w odniesieniu do aktów założycielskich spółek handlowych, o nieważności czynności prawnych czy o wadach oświadczeń woli – do umowy spółki oraz uchwał organów kolegialnych spółek). Przedmiotem ochrony jest pewność i bezpieczeństwo obrotu, w tym zwłaszcza interesy działających w dobrej wierze innych uczestników wchodzących w stosunki prawne ze spółką. Dlatego pierwszeństwo mają przepisy kodeksu spółek handlowych (*lex specialis*) przed przepisami kodeksu cywilnego (*lex generalis*). 6

W doktrynie przyjmuje się powszechnie, że **normy i instytucje prawa handlowego mają przede wszystkim służyć bezpieczeństwu, wolności i szybkości obrotu**. W podręcznikach prawa handlowego podkreśla się, że specyfika tego prawa opiera się na trzech zasadniczych założeniach: szybkości, bezpieczeństwa i kredytu, które stanowią niezbędne elementy życia gospodarczego. Nie ulega wątpliwości, że tempo działalności gospodarczej, która ma przynieść korzyści, musi być szybkie, bez zbędnej zwłoki. Wymaga to znacznego odformalizowania obrotu w celu dokonywania szybkich oświadczeń woli. Założenie szybkości działania leży u podstaw rozstrzygania sporów wynikłych na tle stosunków handlowych. Z reguły spory te są rozstrzygane przez odrębne sądy lub trybunały, a także przez sądy polubowne czy arbitrażowe, działające według reguł szczególnych, znacznie szybciej niż sądy powszechne, którym same strony podają rozstrzyganie tych sporów. 7

Naczelnym postulatem norm prawa handlowego jest także bezpieczeństwo obrotu, któremu służą różne przepisy i instytucje prawa handlowego. Wystarczy tu wspomnieć o Krajowym Rejestrze Sądowym. Niezwykle ważne znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa obrotu ma ujęcie w sposób tradycyjny, odpowiadający przyjętym i akceptowanym kryteriom, klauzul generalnych, takich jak **zasada dobrych obyczajów**. Zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu służy także instytucja upadłości. W stosunkach handlowych strony dysponują znaczną wolnością kontraktowania, możliwością 8

Autorami podręcznika są w większości pracownicy Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego mający bogate doświadczenie praktyczne w zawodach prawniczych (notariusza, sędziego, adwokata, radcy prawnego), które starali się wykorzystać w tym opracowaniu.

Najważniejsze zagadnienia analizowanej dziedziny prawa autorzy przedstawili w sposób zwięzły i uporządkowany, poczynając od prawa przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych – przez najważniejsze umowy handlowe i papiery wartościowe wykorzystywane w obrocie gospodarczym – po rzadko prezentowane, lecz pozostające w związku z prawem handlowym zagadnienia prawa upadłościowego oraz alternatywnych metod rozwiązywania sporów (tzw. ADR).

W książce uwzględniono zmiany w przepisach w zakresie podziału i łączenia spółek, upadłości i restrukturyzacji przedsiębiorców, jak również wynikające m.in. z ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, prawa upadłościowego oraz ustawy o kredycie konsumenckim.

Podręcznik z powodzeniem może być wykorzystywany nie tylko przez słuchaczy studiów prawniczych, lecz także do nauki innych, zbliżonych tematycznie przedmiotów akademickich na studiach administracyjnych i ekonomicznych, takich jak: prawo gospodarcze, prawo cywilne, prawo spółek.

9788326492860 W04P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-264-9286-0

9 788326 492860

LEX Student
— Prawa